

■ از دوران کودکی تان بگویید؟

گرسنه اش شود...

نسرین دوم دختر زیبایی بود. برایم تخم گل می آورد تا در باغچه ام بکارم و من همیشه دوستش می داشتم. در پایان نوجوانی این نسرین را گم کردم. می دیدمش، اما دیگر با هم دوست نبودیم. او می خواست ازدواج کند. درس خواندن را ادامه نداده بود اما زیباتر شده بود. بعد پریش را پیدا کردم و هنوز هم او را دارم.

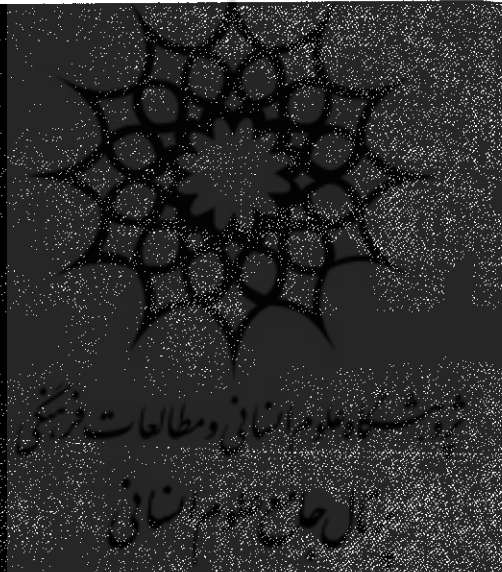
نمی دانم چند سالم بود و نمی دانم از کجا یک کتاب از صبحی به دست ما رسیده بود. خواهر بزرگترم قصه های صبحی را می خواند و سه خواهر دیگر و پسر عمه ام که همسن و سال ما بود گوش می کردیم و لذت می بردیم. خواهر بزرگتر صدای نرم و دلنشینی داشت و خوب می توانست قصه بخواند. ما به قصه ها گوش می کردیم و تعجب می کردیم که چرا افسانه های «نمکی» و «تلی» شبیه به هم هستند.

یک روز توفان شد. من باغچه ای داشتم که دورتادورش گل رز کاشته شده بود. یک درخت بید هم وسط باغچه بود که مثل خروس از مرغهایش - که همان گل های رز بودند - محافظت می کرد. روزی که توفان شد ما از پشت پنجره به درختها که خم

فکر می کنم در کودکی بیشتر از هر بچه ای بازی کرده باشم. حیاط خانه ما بزرگ بود. من کوچک بودم و قاعدتاً خانه بزرگتر از آنچه بود به نظر می آمد. حیاط خانه یک جنگل واقعی بود. هر روز گوشه ای را انتخاب و در آنجا بازی می کردیم. من بودم و سه خواهر دیگر که هر کدام دو سال با دیگری تفاوت سن داشتیم. دو خواهر دیگر هم داشتیم که از کودکی شان چیزی به یاد ندارم. آنها همیشه بزرگ بودند و خیلی هم زود ازدواج کردند. دو برادرم اغلب سرشان به کار خودشان گرم بود. اما گاهی برادر بزرگتر مرا جلوی دوچرخه اش سوار می کرد و به باغهای انگور می برد. برادر کوچکترم تا فرصتی به دست می آورد کفش پلاستیکی عروسکهای ما را می جوید. آن وقت عروسکها با آن اندام شق و رق، بی کفش می ماندند که اصلاً قشنگ نبودند. بنابراین اشک ما درمی آمد.

همبازیهای کودکی ام دو تا نسرین بودند:

نسرین اول موبور و سفید بود و پدرش بقالی داشت. از مدرسه که برمی گشتیم نسرین از پدرش نان قندی می گرفت و با من نصف می کرد. چقدر دلم می خواست نسرین وسط راه

مطالعات
مجموعه

می شکنند ... من آنقدر از باد بدی گفتم که صدای همه درآمد.
گفتند قصه هایت شبیه هم شده است و من چاره ای نداشتم جز
اینکه باد را از قصه هایم حذف کنم ... اما همین اواخر با باد
آشتی کرده ام.

■ پس در کودکی به هنر و ادبیات گرویده اید؟

□ من در کودکی از فضای هنر و نویسندگی بسیار دور بودم.
به جز همان قصه های صبحی کتاب دیگری نخواندم و اصلاً
نمی دانستم که هنرمند کیست، کار نویسنده چیست و آیا کسی به
اسم نویسنده وجود دارد یا نه. بچه های حالا خیلی باهوشند.
من به طور جدی از سالهای آخر دبیرستان با کتاب آشنا شدم.

و راست می شدند نگاه می کردیم. من دلواپس درختم بودم.
دلم پیش درخت بید که جوان بود و تنه نازکی داشت بود. کمی
بعد باران هم بارید. می دانستم که درختم تاب نمی آورد و
می شکنند. توی توفان رفتم تنه درختم را محکم چسبیدم تا
نشکنند. سراپا خیس شده بودم. مادرم مرا به اتاق برگرداند.
گریه کردم که به نظر افراد خانواده رفتار خنده داری بود. درخت
شکست و من باز هم گریه کردم. توفان تمام شد. گویی فقط
آمده بود که درخت مرا بشکند. جوراب بلندی برداشتم و به
باغچه ام رفتم تا تنه درخت را بچسبانم. چقدر بچه بودم. هر چه
کردم نتوانستم دو قسمت درخت را به هم وصل کنم. بی فایده
بود و من باز هم گریه کردم.

فردای آن روز باغبان آمد و به جای درخت بید، درخت سیب
کاشت. بهتر شد. چون از همان لحظه سیبهایش را توی دامنم
حس می کردم. حتی به نسرین دوم هم قول دادم که از سیبهای
درخت به او بدهم. با این حال کینه «باد» را هم به دل گرفتم.
بزرگ که شدم ... نویسنده که شدم در قصه هایم از باد سیاه و
تیره ای یاد می کردم که شکوفه ها را می ریزد، ویران می کند،

فریبا کلهر (نویسنده)

موسسه مطالعات و تحقیقات علمی
پرتال جامع علوم انسانی

هر نویسنده‌ای به هدفهای پر معنا نیاز دارد. نوشتن بدون آرزوها و جهتی به سوی آینده، نویسنده را در نوشتن دچار مشکل می‌کند.

اصولاً چرا می‌نویسید؟

□ داشتن کار پر معنا، همیشه یکی از آرزوهایم بوده است. البته من هیچ وقت تصور روشنی از این نوع کار نداشتم ولی می‌دانستم که به یک کار معمولی نمی‌توانم تن بدهم. من کار و فعالیتی را می‌پسندیدم که باعث کمال و تعالی‌ام شود. امروز می‌دانم که به کمال و توفیق رساندن دیگران هم به اندازه‌ی رشد و اعتدالی خود شخص اهمیت دارد. با همه اینها در جواب «چرا می‌نویسی» باید بگویم که کاملاً تصادفی است که می‌نویسم. یعنی با هیچ قصد و نیتی، چه بشردوستانه و چه خودپرستانه به نوشتن روی نیاورده‌ام. البته فکر می‌کنم همه کسانی که می‌نویسند همین طور باشند. ابتدا که شروع می‌کنی هیچ هدفی نداری جز اینکه بنویسی و خوب هم بنویسی. اما بعدها که خوب نوشتی و توفیق نسبی به دست آوردی می‌بینی که چیزی کم است؛ و آن، معنادار بودن نوشتن است. گمان می‌کنم هر نویسنده‌ای به هدفهای پر معنا نیاز دارد. نوشتن بدون آرزوها و جهتی به سوی آینده، نویسنده را در نوشتن دچار مشکل می‌کند.

خلاصه آنکه امروز من، هم برای رشد و تعالی خودم و هم برای به کمال رساندن دیگران است که می‌نویسم.

چرا برای کودکان می‌نویسید؟

□ هر چند شروع کارم مانند خیلیها تصادفی بوده است، اما امروز نوشتن را انتخاب کرده‌ام. مهمتر از این، نوشتن برای کودکان و نوجوانان را انتخاب کرده‌ام چون حرفهایی دارم که فقط به کار آنها می‌آید. این حرفها یا حاصل اندیشه خودم است و یا اقتباس از افکار بزرگان. در هر حال افکاری است که قبولشان دارم و گمان می‌کنم که باید آنها را به دیگران به ویژه به کودکان و نوجوانان منتقل کنم.

از این گذشته نویسنده کودکان و نوجوانان باید دنیا را از دریچه چشم آنان ببیند. او باید اندیشه‌ها و احساسات کودکان و نوجوانان را به زبان خودشان بیان کند تا بتواند ارتباطی مؤثر با او برقرار کند. بزرگسالی که سالها از دوران کودکی‌اش دور شده، چطور موفق به ایجاد این ارتباط می‌شود؟ عده کسانی که این توانایی را دارند بسیار اندک است. پس برای کودکان و نوجوانان می‌نویسم چون توانایی ساده فکر کردن، ساده نوشتن و همچنین توانایی برقراری ارتباط مؤثر با آنان را دارم.

قصه نویسی را از چه زمانی آغاز کردید؟

□ من از سیال ۵۹ تا سال ۶۲ مربی فرهنگی «کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان» بودم و یکی از وظایفم قصه خوانی برای بچه‌ها بود. غیر از این هر کتابی که به کتابخانه می‌آمد می‌خواندم تا اگر بچه‌ها خواستند کتابی به آنها معرفی کنم از محتوای کتابها آگاه باشم. بدین سبب خیلی کتاب می‌خواندم و در واقع کتاب نخواندن در کودکی‌ام را در کتابخانه کانون جبران کردم. بعد، کم کم خودم نوشتن را شروع کردم. یک قصه نوشتم که باد ویرانگر نقش اصلی را در آن داشت. او هر سال به تندی می‌وزید و شکوفه‌های درختی را می‌ریخت و درخت هر سال بی میوه می‌ماند. چیز بیشتری یادم نیست. این قصه را به واسطه یکی از دوستانم که او هم مربی فرهنگی بود به آقای رحماندوست که ایشان هم در کانون کار می‌کردند، دادم و منتظر دریافت نظرشان شدم. در همین زمان در مجله‌ای (شاید «نهال انقلاب») که امور تربیتی آن را چاپ می‌کرد اطلاعیه‌ای دیدم. فراخوان نویسنده بود. من تلفن زدم و گفتم: قصه می‌نویسم. آنها خیلی خوب استقبال کردند و از من خواستند که به دفتر مجله در میدان توحید بروم. رفتم و قرار شد آنچه کار کنم. آخرین روزی که به کتابخانه رفتم به آقای رحماندوست زنگ زدم تا نظرشان را درباره قصه‌ام بپرسم. ایشان گفتند که هنوز آن را نخوانده‌اند. از من خواستند که شماره کتابخانه را بدهم تا خودشان تماس بگیرند. من گفتم که دیگر اینجا نیستم و قرار است که در مجله‌ای کار کنم. ایشان گفتند اگر می‌خواهی در مجله کار کنی چرا به مجله ما نمی‌آیی. نشانی مجلات رشد را دادند. من رفتم و همان روز قرارداد بسته شد. قرارداد نویسنده شدن من!

خانم کلهر؛ به گمان شما داستان چیست و چه تعریفی از آن دارید؟

□ تعریف داستان در حوزه ادبیات کودکان هیچ فرقی با داستان در حوزه بزرگسالان ندارد. همان عوامل کشش و جذابیت، شروع و پایان و... که در داستان و یا رمانهای بزرگسالان وجود دارد در داستان کودکان هم هست. ولی داستان کودکان ساده تر است. ساده در جملات، ساده در ساختار، و در تجربیات و پیامی که انتقال می‌دهد.

□ گمان می‌کنید چه اندازه در کارتان موفق بوده‌اید؟

□ می توانم خیلی متواضعانه پاسخ بدهم که دیگران باید تشخیص بدهند چه اندازه موفق بوده ام. اما بگذارید فقط همین یک بار متواضع باشم: من از کارهایم راضی هستم. به ویژه از داستانهای بلندی که نوشته ام. «امروز چلچله من» قلب مخاطبان را تسخیر کرده است. خیلی از بچه ها این کتاب را بیشتر از یک بار خوانده اند. «هوشمندان سیاره اوراک» با اقبال کم نظیری میان بچه ها، به ویژه بچه های کتابخوان روبه رو شده است. «پسران گل» و «دختر آینه پوش» نیز مخاطبان ویژه خود را راضی می کنند و بچه ها با خواندنشان احساس غبن نمی کنند. «ابروهای جادویی کیو کیو» در حدی که در مجله «سروش کودکان» چاپ شده توانسته نظر بچه ها را جلب کند. «مرد سبز شش هزارساله» را بسیار دوست دارم و تا این مرحله زندگی ادبی ام آن را شاهکارم می دانم. دو رمان دیگر هم دارم: یکی «جزیره افسونگران» است که سرشار از تخیل ناب و دست اول در ادبیات کودکان کشورمان است. «بی بی گل و چراغ جادو» هم در میان کارهایم، کار جدیدی است؛ فضای ایرانی و هویت دار بودن این قصه همراه با ساختار متفاوت آن خودم را راضی کرده است.

رمانی در دست نگارش دارم که فعلاً نامش را «میانماه، دختر غمها» گذاشته ام اما به احتمال زیاد اسمش را تغییر خواهم داد. این رمان هنوز تمام نشده ولی امیدوارم که با استقبال مخاطبینش روبه رو شود.

در زمینه قصه و داستان کوتاه هم وضع بد نبوده است. در کل وقتی خودم را با نویسندگان وطنی می سنجم می بینم باید خدا را شکر کنم. اما وقتی جهانی فکر می کنم متأسف می شوم.

■ شما نقد را در ادبیات کودکان در چه جایگاهی می بینید؟

□ اکنون چیزی به اسم نقد آثار کودکان نداریم؛ انتقادهای ستایشها چنان سهل انگارانه و دور از اصول فنی است که نه تنها راهگشای نویسنده نیست بلکه خواننده را هم به کلی سردرگم می کند. در نقد واقعی باید ساختمان روایت، گزینش واژه ها، استعمال زمانهای دستوری و... مورد بحث قرار بگیرد. منتقد باید رمز و رازهای اثر ادبی را به صراحت روشن کند. البته من گمان می کنم یکی از دلایلی که ما نقد به مفهوم درستش نداریم مربوط به منتقدین است. ما منتقدین تحصیل کرده، کارشناس و متخصص و به دور از حب و بغضهای شخصی و گروهی نداریم. از طرف دیگر آثار نویسندگان ما هم چندان قابل طرح نیستند. بسیاری از داستانهای نویسندگان ما چنان ساختگی، بی مایه و ابتدایی اند که گویی یک شاگرد مدرسه ای آن را نوشته است. حالا به فرض که منتقد کارشناس هم داشته باشیم. با چنین آثاری او چرا باید وقت بگذارد و از هر جهت این داستان را نقد کند. حتی اگر منتقد بنویسد که این داستان اصلاً درخور نقد نیست باز هم داستان به گونه ای مطرح شده است. راه حل بهتر این است که اصلاً درباره اش گفت و گویی نشود. فقط باید در گویی به نویسنده اش گفت: «دست بردار».

■ گمان می کنید که اکنون مهمترین معضل ادبیات کودکان چیست؟

□ مهمترین مشکل و معضل ادبیات کنونی کودکان جمود فکری و تعصب ناشرین کتابهای کودک و یا کارشناسان آنان است. منظورم هم ناشرین دولتی و هم ناشرین خصوصی است. ضوابط دست و پا گیر و ملال انگیز هنوز مثل سدسکندر مقابل نویسندگان وجود دارد. تا زمانی که ناشرین برای نویسندگان تعیین می کنند که چه بنویسند و چه جملات و کلماتی به کار ببرند، ادبیات رشدی چشمگیر نخواهد داشت. ناشرین و کارشناسان آنها (اگر لطف کنیم و آنها را کارشناس بنامیم. چون اغلب کلمه کارشناس بیشتر مناسب آنان است) برای خودشان احکامی وضع کرده اند که تخلف ناپذیر است: شخصیت‌های داستان باید به گونه ای حرف بزنند و یا عمل کنند که از قبل تعیین شده است؛ پیام قصه باید مشخص و باب میل ناشرین باشد... نویسندگان هم متأسفانه مجبورند به این احکام گردن نهند. چون اولاً دلشان می خواهد آثارشان چاپ بشود ثانیاً پیش بینی نمی کنند که در کوتاه مدت این خواسته ها عوض شوند و چنین ضوابطی تغییر کنند.

من نمی دانم با چه مجوزی فردی بی صلاحیت، بی مسؤلیت و بی سواد باید برای یک دستگاه نشر دولتی تصمیم بگیرد که کدام داستان چاپ شود و کدام نشود و یا چه تغییراتی باید در داستان داده شود تا داستان «ارزش و قابلیت» چاپ داشته باشد. کشور ما احتیاج به پالایش و تغییر اساسی در کارشناسان و هیأت‌های گزینش کتاب دارد. وگرنه روند تحقیر نویسنده و به تبع آن تحقیر ادبیات ادامه خواهد داشت.

■ ادبیات تحلیلی و ادبیات تفریحی چه شباهتها و تفاوت‌هایی دارند؟

□ ادبیات تفریحی و به تعبیری ادبیات غوام پسند، ادبیات لحظه ای و یک بار مصرف است. در حیطه ادبیات کودکان قصه هایی از این دست کم نیستند. و قصه های تفریحی بعد از خواندن فراموش می شوند؛ چرا که هیچ اندیشه ای پشت روایت آنها وجود ندارد. اما این طور هم نیست که قصه های تفریحی هیچ فایده ای نداشته باشند. کمترین فایده آنها این است که کودکان با کلمات و یا فضاهایی آشنا می شوند که قبلاً با آنها آشنایی نداشته اند. از طرف دیگر این گونه قصه ها وسیله ای برای هدایت کودک به مطالعه جدی تر و هدفدارتر است. حجم زیادی از قصه های امروزی ما قصه های تفریحی است. البته قصه های تفریحی می توانند پیام داشته باشند. اما پیام با کل قصه عجین نشده است. برای همین امروزه در کشور ما تشخیص ادبیات تفریحی و تحلیلی مشکل شده است. زیرا کمتر ناشری است که می پذیرد قصه ای را بدون داشتن حرف و پیامی مشخص چاپ بکند. به همین علت نویسنده قصه های تفریحی یک جمله به عنوان پیام به آخر آن اضافه می کند و مقصود حاصل می شود.

داستانهایی که از زمینه ادبی بالاتری برخوردارند و به تحلیل

موقعیتها و تجربیات و زندگی می پردازند نقشی اساسی در وسعت بخشیدن به تخیل، وازگان، تحلیل زندگی و آماده کردن کودک برای بزرگسالی دارند.

هر دو نوع این داستانها برای مخاطبین ضروری هستند. حتی ما بزرگسالان هم در شرایط روحی و حسی خاص، گاهی دلمان می خواهد که نه یک نوشته سنگین و جدی بلکه یک کار ساده و قابل فهمتر بخوانیم. بچه ها هم به چنین نوشته هایی نیاز دارند. مهم این است که نویسنده دقیقاً بداند که داستان تحلیلی می نویسد یا قصه تفریحی، و این دو را با هم مخلوط نکند.

■ خودتان کدام یک از آثارتان را ارزشمندتر و زیباتر از دیگر نوشته هایتان می دانید؟

□ داستان بلند «مرد سبز شش هزارساله» را از دیگر داستانهایم یک سر و گردن بالاتر می دانم، چنان که گمان می کنم دیگر هرگز کاری به این قوت نخواهم نوشت. اندیشه ای که در این داستان هست خودم را بیش از حد شیفته کرده است.

■ به نظر شما، نویسندگان، شاعران، منتقدان، نمایشنامه نویسان و به طور کلی هنرمندان برجسته کشورمان چه کسانی هستند؟

□ منتقد برجسته ای نداریم. حتی منتقد درجه دو و سه هم نداریم و از این نظر کاملاً فقیریم. طنزنویس هم نداریم. زمانی گمان می کردیم که دست کم یکی دو نفر طنزنویس برجسته داریم، اما وقتی دانشمان در زمینه طنزنویسی بیشتر شد دیدیم آنهایی که طنزنویس می نامیدیم کسانی هستند که فقط قصه های بازمه می نویسند. نمایشنامه نویس هم تا جایی که سراغ دارم فرد برجسته ای که به طور تخصصی در این زمینه کار کند نداریم. از نظر فیلمسازی وضعمان بهتر است. کل کارهای کیارستمی تحسین برانگیز است. اما شاید بسیاری از فیلمهای ایشان مثل «کلاس اولیها» و «خانه دوست کجاست» درباره کودکان باشد، و نه برای کودکان.

به این ترتیب شاید وضع کودکان از نظر داشتن نویسنده و شاعر برجسته، بهتر باشد.

از میان نویسندگان به سختی می توانم از کسی که بیشتر داستانهایش برجسته باشد، نام ببرم. هر نویسنده ای معمولاً یکی دو قصه برجسته دارد. گاهی نویسنده ای بایک قصه می درخشد اما دیگر درخششی از او نمی بینیم. و همین ما را به تردید می اندازد که آیا آن جرعه، اتفاقاً نبوده است. بنابراین ترجیح می دهم از کسی به عنوان نویسنده برجسته نام ببرم. ما هنوز راه زیادی تا نویسنده شدن آن هم نویسنده برجسته پیش رو داریم.

■ به نظر شما مناسبترین شرایط برای نوشتن کدامند؟

□ داشتن آرامش درونی. مسلماً قسمت اعظم آرامش درونی از طریق آرامش بیرونی به دست می آید. نویسنده باید برای

آفرینش اثر ادبی خود امنیت حرفه ای داشته باشد و باید بداند که اثرش چه واکنشهایی برمی انگیزد. البته واکنش خوانندگان هیچ وقت قابل پیش بینی نیست. اما می شود فهمید که واکنش گروههای ادبی، ناشر، دست اندرکاران کتاب سال، منتقد، مجلات و روزنامه ها و در کل، جامعه ادبی چگونه است. گاهی نویسنده در کمال ناامیدی شروع به نوشتن می کند. من دارم یک رمان می نویسم. اما با خودم عهد کرده ام که فعلاً در فکر چاپ آن نباشم. چون در درجه اول امیدوار نیستم که ناشری برای چاپ آن پیدا شود و دوم اینکه از واکنشهای منفی و برجسب زدنهای می ترسم. این خیلی بد است که نویسنده هنرش را در معرض تهدید ببیند. نهایت چنین روندی تولید کتابهای بی ضرر و عامه پسند است.

■ گمان نمی کنید که بتوان این معضلات را از راهی مثل تشکیل نشستهای سالانه دست اندرکاران نشر و یا چیزی مانند آن، برطرف کرد؟

□ متأسفانه نویسندگان ما هنوز نمی توانند یکدیگر را تحمل کنند. تشکلهایی که وجود دارد آن قدر محدود است که ورود به این تشکلهای امکان پذیر نیست. نشست سالانه این گروهها و افراد دیگر جای خود دارد.

■ نظرتان درباره انتخاب کتاب سال چیست؟

□ در انتخاب کتاب سال آن قدر بدسلیقگی وجود دارد که اساس این کار را متزلزل کرده است. چه، کتاب سال ارشاد و چه بقیه نهادها و سازمانها و مجلات. برای آنکه به کسی برنخورد از کتاب خودم می گویم. کتاب «سوت فرمانروا» به عنوان کتاب سال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۶۸ انتخاب شد. من خوشحال شدم. اما زمانی خوشحالت می شدم که کتاب «همسفر کوچک» که همان سال چاپ شده بود انتخاب می شد. «سوت فرمانروا» کتاب روان و ساده ای است و هر بچه ای ممکن است از خواندن آن لذت ببرد. اما قرار نیست ملاک انتخاب ما لذت کودک باشد. معیار باید میزان تعالی و کمالی که کودک با خواندن آن قصه می یابد، باشد. البته تکنیک و شیوه پرداخت و ... جای خود دارد. کتاب «همسفر کوچک» یک قصه کامل است. افزون بر اینکه حرفی اساسی و جهانی دارد. این حرف هم به کار امروز کودک می آید هم به کار فردایش. به نظر می رسد که کتابهای «بی آزار» که فقط به یک طریق قابل تأویل و تفسیرند گزینش می شوند.

■ داستانهای مثل «امروز چلچله من» و «آتش در خرمن» را در چه سطحی می دانید و آیا آنها را رمان می پندارید یا داستان بلند؟

□ رمان نوع ادبی بدیعی است که شکل خاصی از روایت را ارائه می دهد. هسته اصلی رمان، قصه ای است که بر واقعگرایی تأکید می کند. واقعگرایی، انتقال جزئیات و تجربیات زندگی به طور کامل، دقیق و روشن است. با این حال تعریف و شناخت رمان بسیار مشکل است. فورستر در کتاب «جنبه های رمان» می گوید که رمان داستانی بلند و منثور است

نویسنده چه هنگامی که مشغول نوشتن است و چه زمانی که نمی نویسد، در هر دو حالت دارد زندگی می کند. یک بار هنگامی است که دارد تجربه می اندوزد و در بطن زندگی است و یک بار موقعی که تجربه را بازنویسی می کند

تجربه را بازنویسی می کند. فرض کنیم یکی از نزدیکان نویسنده مریض است و نویسنده مجبور است تا صبح کنار بیمار بیدار بماند. نویسنده هر چند بیدار است و نمی نویسد اما لحظات تجربه اندوزی را می گذراند؛ تجربیاتی که بعدها در داستانهایش تبلور پیدا می کنند. پس یک بار تجربه و بار دیگر یادآوری، تعبیر و بازآفرینی تجربه باعث می شود که نویسنده شیرۀ لحظه لحظه زندگی اش را بکشد.

■ چه کتابی تأثیر فراوان بر شما گذاشته است؟

□ زمانی کتاب «شازده کوچولو» کتاب بالینی ام بود؛ روزی نبود که به آن کتاب مراجعه نکنم و قسمتهایی از آن را بخوانم. اما بعدها این کتاب را رها کردم. دیدم دنیا پر از شازده کوچولوهای است که فقط باید دقت کرد و پدیدشان کرد.

■ به عنوان آخرین سؤال کمی از تجربیاتتان در میان مردم، برای ما بگوئید؟

□ تماس و ارتباط من با مردم بسیار کم است. دلیلش این است که هر طوری با مردم رفتار می کنم یک جای کار ایراد پیدا می کند. گاهی آن قدر خشنم که نمی توانم تحمل کنند گاهی آن قدر خوشرو هستم که دیگران پا را از حد خودشان فراتر می گذارند. به نظر می رسد که نمی توانم رفتاری بینابین داشته باشم. به همین دلیل هم تماسهایم با مردم کم است و به تبع آن تجربیاتم اندکند. من تجربه بیرونی کمی دارم اما تجربیات درونی ام بسیار زیادند. به همین سبب است که یک پای قصه های رئال و واقعی ام لنگ است. من تا حالا برای قصه نوشتن از معدن پایان ناپذیر تخیل بهره گرفته ام. کافی است گنجشکی را روی درخت ببینم و تصور کنم که خودم آن گنجشکم و روی شاخه نشسته ام، کافی است خودنویسم گم شود تا در خیالم تصور کنم یک گروه مخوف مدتها نقشه سرقت خودنویسم را در سر داشته اند و خلاصه اینکه هر چیزی را در ذهنم ادامه می دهم و تمام حوادثی که مردم خیلی راحت آنها را فراموش می کنند در ذهن من تا بی نهایت ادامه پیدا می کنند.

■ با سپاس از شما که به پرسشهایمان پاسخ گفتید. □

که طولش از ۵۰۰۰۰ کلمه کمتر نباشد. این تعریف اگر چه خیلی چیزها را مشخص کرده است با این حال تعیین اینکه کدام اثر رمان است و کدام اثر رمان نیست حتی در اروپا که پدیدآورنده رمان به شمار می رود همواره با مشکل مواجه بوده است. اگر بخواهیم کتابهای نامبرده را با تعریف فورستر بسنجیم اولین ایرادی که به آنها وارد است این است که هیچ کدام ۵۰۰۰۰ کلمه نیستند. اما شاید با کمی اغماض بتوانیم بگوییم که رمان نوجوانان، می تواند مثلاً ۳۰۰۰۰ کلمه باشد. من گمان می کنم مشکل ما، در رمان نامیدن این کتابها در حجم نیست بلکه مشکل ما در همان عنصر واقعگرایی است. کتابهای «امروز چلچله من»، «امیر کوچولوی هشتم»، «تن تن و سندیاد» و «دختر آینه پوش» قطعاً رمان نیستند حتی اگر حجمشان از آنچه هست بیشتر شود. این کتابها افسانه های بلند امروزی هستند. هر چند این کتابها نیز با یکدیگر تفاوتی دارند با این حال با اغماض می توانیم آنها را زیر عنوان افسانه های بلند امروزی طبقه بندی کنیم.

اگر قبول کنیم که حجم رمان نوجوانان، مثلاً حدود ۳۰۰۰۰ کلمه است و نیز بپذیریم که واقعگرایی، عنصر اساسی رمان است پس می توانیم «گنج قلعه متروک»، «سختون»، «هوشمندان سیاره اوراک» و «آتش در خرمن» را رمان نوجوانان بنامیم. بار دیگر باید یادآوری کنم که کتاب «هوشمندان سیاره اوراک» تأکید عمده ای بر تخیل دارد. در حالی که سه کتاب دیگر چنین نیستند. با این حال چون مبنای کتاب تخیلی است که ممکن است به واقعیت بپیوندد می توانیم این چهار کتاب را در یک رده قرار بدهیم.

■ تعبیر شما از نوشتن چیست؛ منظورم این است که آن را مانند چه چیزی می دانید و به چه تشبیه می کنید؟

□ نوشتن عین زندگی کردن است. نویسنده چه هنگامی که مشغول نوشتن است و چه زمانی که نمی نویسد، در هر دو حالت دارد زندگی می کند. گمان می کنم نویسنده بیش از آدمهای عادی زندگی می کند. یک بار هنگامی است که دارد تجربه ای می اندوزد و در بطن زندگی است و یک بار موقعی که

فرهنگ توصیفی داستان نویسان، مترجمان و منتقدان ادبیات داستانی

فریبا کلهر (داستان نویسنده)

● به کوشش: حسین حداد ● با همکاری: مژگان تیرگر و منیژه شاعرا

□ سالشمار زندگی نویسنده

□ سال تولد ۱۳۴۰ ه. ش. - تهران
□ سال ۱۳۵۹

مربی فرهنگی در کتابخانه های شماره ۳ و ۲۰ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

□ سال ۱۳۶۲

شروع کار در مجلات «رشد»

ورود به دانشگاه. رشته علوم تربیتی دانشگاه تهران با گرایش تکنولوژی آموزشی

□ سال ۱۳۶۶

ورود به دوره کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی

□ ورود به دانشگاه آزاد - رشته زبان و ادبیات فارسی

□ سال ۱۳۷۰

فارغ التحصیل شدن در رشته زبان و ادبیات فارسی.

عضو هیأت داوران انتخاب کتاب سال ارشد

سخنرانی در اولین سمینار ادبیات کودکان

راه اندازی مجله «سروش کودکان» در شهریور سال ۷۰ و شروع به کار با عنوان عضو شورای سردبیری آن و قطع ارتباط با مجلات «رشد»

□ سال ۱۳۷۱

سخنرانی در دومین سمینار ادبیات کودکان

عضو هیأت علمی دومین سمینار ادبیات کودکان

دبیر سرویس شهری و محیط زیست روزنامه «آفتابگردان»

□ جایزه های ادبی

سال ۱۳۶۶ - همبازی یاد: برگزیده از طرف شورای کتاب کودک - شایسته معرفی ویژه

سال ۱۳۶۹ - سوت فرمانروا: کتاب سال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

سال ۱۳۷۱ - هوشمندان سیاره اوراک: کتاب سال از طرف سروش نوجوان

سال ۱۳۷۴ - پسران گل: دبلم افتخار و لوح زرین از طرف چهارمین جشنواره کتاب کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

سال ۱۳۷۵ - بوی باران: تقدیر شده از طرف پنجمین جشنواره کتاب کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان - نویسنده منتخب زن

در زمینه ادبیات کودکان از سوی دانشگاه الزهرا

□ کتاب شناسی داستانهای کوتاه و بلند نویسنده

۱. همبازی یاد (داستان کوتاه)

[تهران]: امیرکبیر، شکوفه، ۱۳۶۶ (۲۴ص)

۲. یک حرف تازه (داستان کوتاه)

[تهران]: محراب قلم، ۱۳۶۸ (۲۰ص)

۳. سوت فرمانروا (داستان کوتاه)

[تهران]: [بی نا] ۱۳۶۹ (۲۴ص)

۴. باد و بادبادک (داستان کوتاه)

[تهران]: سروش، ۱۳۶۹ (۲۴ص)

۵. امروز چلچله من (رمان نوجوانان)

[تهران]: حنانه، ۱۳۷۰ (۲۵۹ص)

۶. هوشمندان سیاره اوراک (رمان نوجوانان)

[تهران]: قدیانی، بنفشه، ۱۳۷۱ (۲۳۱ص)

۷. با غمهایم چه کنم؟ (داستان کوتاه)

[تهران]: همکلاسی، ۱۳۷۱ (۲۴ص)

۸. مادر، ضریح، کیوتر (داستان کوتاه)

[تهران]: بعثت، ۱۳۷۱ (۲۴ص)

۹. کرگدن شمارشگر (داستان کوتاه)

[تهران]: ریحان، ۱۳۷۱ (۱۶ص)

۱۰. همسفر کوچک (داستان کوتاه)

[تهران]: ریحان، ۱۳۷۱ (۲۴ص)

۱۱. نی لبک سحرآمیز (داستان کوتاه)

[تهران]: قاصدک شادی، ۱۳۷۲ (۲۴ص)

۱۲. یک هفته با عمو (داستان کوتاه)

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان،

۱۳۷۲ (ص ۵-۱۴)

۱۳. کلاس گل‌های اطلسی

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان،

۱۳۷۲ (ص ۱۵-۲۱)

۱۴. تنها یک آرزو

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان،

۱۳۷۲ (ص ۲۲-۲۹)

۱۵. دوستی که مهربان نبود

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان،

۱۳۷۲ (ص ۳۰-۴۰)

۱۶. بابا خرگوش

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان، ۱۳۷۲

(ص ۴۱-۴۸)

۱۷. آن پسر را دستگیر کنید

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان، ۱۳۷۲ (ص ۴۹-۵۷)

۱۸. افسانه پولک

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان، ۱۳۷۲ (ص ۶۱-۸۵)

۱۹. پری مهربان

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان، ۱۳۷۲ (ص ۸۶-۹۶)

۲۰. دختر سبز و گلی

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان، ۱۳۷۲ (ص ۹۷-۱۰۶)

۲۱. هاینسل منش

یک قصه ترسناک و یازده داستان دیگر - تهران: ریحان، ۱۳۷۲ (ص ۱۰۷-۱۲۸)

۲۲. راز قورباغه ها (قصه علمی)

راز قورباغه ها، - تهران: زلال، ۱۳۷۳ (ص ۵-۹)

۲۳. سوغاتی تنبل (قصه علمی)

راز قورباغه ها، - تهران: زلال، ۱۳۷۳ (ص ۱۰-۱۴)

۲۴. بوی کلوچه (قصه علمی)

راز قورباغه ها، - تهران: زلال، ۱۳۷۳ (ص ۱۵-۱۸)

۲۵. زور سرما (قصه علمی)

راز قورباغه ها، - تهران: زلال، ۱۳۷۳ (ص ۱۹-۲۲)

۲۶. زنبور و شاپرک خیالی (قصه علمی)

راز قورباغه ها، - تهران: زلال، ۱۳۷۳ (ص ۲۳-۲۶)

۲۷. حرفهای بی صدای ماهیها (ص ۲۷-۳۰)

راز قورباغه ها، - تهران: زلال، ۱۳۷۳ (ص ۲۷-۳۰)

۲۸. راز عنکبوت (داستان کوتاه)

راز قورباغه ها، - تهران: زلال، ۱۳۷۳ (ص ۳۱-۳۵)

۲۹. کتاب اولی (آموزش مقدماتی ریاضی به کودکان)

[تهران]: افق، ۱۳۷۳ (ص ۳۶)

۳۰. کتاب دومی (آموزش مقدماتی ریاضی به کودکان)

[تهران]: افق، ۱۳۷۳ (ص ۲۴)

۳۱. کتاب سومی (آموزش مقدماتی ریاضی به کودکان)

[تهران]: افق، ۱۳۷۳ (ص ۲۴)

۳۲. خر عیسی (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۹-۱۲)

۳۳. بز اخفش (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۱۳-۱۶)

۳۴. سدسکندر (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۱۷-۲۰)

۳۵. پنبه اش را زدند (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۲۱-۲۴)

۳۶. چاهکن در ته چاه است (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۲۵-۳۰)

۳۷. عهد دقیانوس (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۳۱-۳۸)

۳۸. برو آنجا که عرب نی انداخت (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۳۹-۴۲)

۳۹. کلکش را کنند (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۴۳-۴۶)

۴۰. عاقبت به خیر (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۴۷-۵۲)

۴۱. سایه تان از سرما کم نشود (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۵۳-۵۸)

۴۲. حرف مفت زن (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۵۹-۶۴)

۴۳. چشم زخم (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۶۵-۶۸)

۴۴. دو قورت و نیمش باقی است (آشنایی با ضرب المثله)

بز اخفش - تهران: همراه، ۱۳۷۳ (ص ۶۹-۷۲)

۴۵. دختر آینه پوش (رمان نوجوانان)

[تهران]: سروش، ۱۳۷۳ (ص ۲۴۳)

۴۶. پسران گل (رمان نوجوانان)

[تهران]: زلال، ۱۳۷۳ (ص ۲۹۴)

۴۷. انتظار، افتخار (داستان کوتاه)

حکایت آیه ها، جلد سوم - تهران: مدرسه، ۱۳۷۳ (ص ۳۳-۳۹)

۴۸. سوز دل یونس (داستان کوتاه)

دو روایت از یونس و چند داستان دیگر به کوشش زهرا عابدی - تهران: قلمرو، ۱۳۷۴ (ص ۱۹-۲۹)

۴۹. بوی باران (داستان کوتاه)

[تهران]: سروش، ۱۳۷۴ (ص ۱۶)

۵۰. بهشت خانه ما بود (قصه های پیامبران - آدم و حوا)

[تهران]: صابرین، دانه، ۱۳۷۴ (ص ۶۱)

۵۱. کشفی عجیب در سیاره ای ناشناخته (داستان - ترجمه)

[تهران]: زلال، ۱۳۷۴ (ص ۲۴) (با نام مستعار زنبق صبا)

۵۲. راز دعبیل (داستان کوتاه)

[تهران]: بعثت، ۱۳۷۴ (ص ۲۴)

۵۳. افسانه گیلگمش (داستان بلند)

[تهران]: سروش، ۱۳۷۵ (ص ۱۲۲)

۵۴. دهکده سنگ (داستان کوتاه)

فانوس بود و غزال - تهران: حوزه هنری، ۱۳۷۵ (ص ۷-۲۲)

۵۵. فانوس بود و غزال (داستان کوتاه)

فانوس بود و غزال - تهران: حوزه هنری، ۱۳۷۵ (ص ۲۳-۲۸)

۵۶. شاپرک بانو (داستان کوتاه)

فانوس بود و غزال - تهران: حوزه هنری، ۱۳۷۵ (ص ۳۹-۵۰)

۵۷. با چه زبانی تشکر کنم (داستان کوتاه)

مثل دختر گلها - تهران: حوزه هنری، ۱۳۷۵ (ص ۷-۲۶)

۵۸. کسی که از پرنده ها بدش می آید (داستان کوتاه)

مثل دختر گلها - تهران: حوزه هنری، ۱۳۷۵ (ص ۲۷-۴۰)

۵۹. مثل دختر گلها (داستان کوتاه)

مثل دختر گلها - تهران: حوزه هنری، ۱۳۷۵ (ص ۴۱-۵۲)

۶۰. گاههای موسیقی (متن علمی)

[تهران]: سروش، ۱۳۷۵ (ص ۸۶)

* توضیح: کتابهای «قصه های سفر»، «هدیه ای با گلهای آبی» و «اسلام بر نور خیره کننده» نوشته این نویسنده تا لحظات آخر نگارش و پیرایش این تحقیق به دست محققان نرسید.

□ فهرست آثار چاپ شده در مطبوعات

۶۱. چرخ گردون (داستان علمی)

رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۷ (۱۳۶۴-۱۳۶۳). ص ۱۲-۱۳.

۶۲. آخرین چاره (داستان کوتاه)

- رشد دانش آموز، سال سوم، ش. ۳ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۶-۲۰.
۶۳. از کاکلی بشنو (از مجموعه بچه های مرغ مینا)
- رشد دانش آموز، سال سوم، ش. ۸ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۰-۱۳.
۶۴. از تیلی بشنو (از مجموعه بچه های مرغ مینا)
- رشد دانش آموز، سال سوم، ش. ۲ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۰-۱۳.
۶۵. از دم سیاه بشنو (از مجموعه بچه های مرغ مینا)
- رشد دانش آموز، سال سوم، ش. ۳ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۰-۱۳.
۶۶. از مخملی بشنو (از مجموعه بچه های مرغ مینا)
- رشد دانش آموز، سال سوم، ش. ۴ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۰-۱۳.
۶۷. از پر طلا بشنو (از مجموعه بچه های مرغ مینا)
- رشد دانش آموز، سال سوم، ش. ۴ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۰-۱۴.
۶۸. از گلبر بشنو (از مجموعه بچه های مرغ مینا)
- رشد دانش آموز، سال سوم، ش. ۶ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۰-۱۳.
۶۹. از پا کوتاه بشنو (از مجموعه بچه های مرغ مینا)
- رشد دانش آموز، سال سوم، ش. ۷ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۰-۱۳.
۷۰. از مادر بشنو (از مجموعه بچه های مرغ مینا)
- رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۸ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۰-۱۳.
۷۱. لانه دوستان (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۸ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۲-۱۳.
۷۲. مراد فندقی (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۶ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۲-۱۳.
۷۳. بلورهای پرف (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۵ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۲-۱۳.
۷۴. خانه های ما (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۶ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۲-۱۳.
۷۵. اشک گل (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۳ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۲-۱۳.
۷۶. دوست قاصدکها (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۲ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۱۲-۱۳.
۷۷. همبازی باد (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال سوم، ش. ۱ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۴-۶.
۷۸. حکایت آیه ها (داستان کوتاه)
- رشد نوجوان، سال سوم، ش. ۲ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۲۵-۲۳.
۷۹. قاصدک رنگی (داستان کوتاه)
- رشد نوجوان، سال سوم، ش. ۶ (۱۳۶۳-۱۳۶۴). ص ۶-۹.
۸۰. سرانجام آدمک پنبه ای (داستان علمی)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۸ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۳.
۸۱. شهد گل (داستان علمی)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۷ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۳.
۸۲. پر طوطی (داستان علمی)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۶ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۳.
۸۳. هروسک جویی (داستان علمی)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۵ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۳.
۸۴. گوشه ای که می بیند (داستان علمی)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۴ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۳.
۸۵. دانه بلوری (داستان علمی)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۳ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۳.
۸۶. رنگ و وارنگ (داستان علمی)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۲ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۳.
۸۷. سنگها (داستان علمی)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۱ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۳.
۸۸. حرکت دانه ها (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۱ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۰-۱۳.
۸۹. حشرات (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۲ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۸-۱۱.
۹۰. آب (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۳ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۰-۱۳.
۹۱. هوا (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۳ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۸-۱۱.
۹۲. تولید مثل (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۵ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۸-۱۱.
۹۳. قضا (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۶ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۸-۱۱.
۹۴. آتش (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۷ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۸-۱۱.
۹۵. دویال نقره ای (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۸ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۸-۱۱.
۹۶. خانه های سنگی (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۱ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۲۲-۲۴.
۹۷. کناره رودخانه (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۲ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۴.
۹۸. کوه گل سرخ (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۳ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۲۰-۲۲.
۹۹. تونل سبز (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۴ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۵.
۱۰۰. شهر سفالها (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۵ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۵.
۱۰۱. بازار مسگرها (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۶ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۴.
۱۰۲. کوچه بامها (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۷ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۵.
۱۰۳. آستارا، خانه مادر بزرگ (غیر داستانی)
- رشد دانش آموز، سال چهارم، ش. ۸ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۲-۱۴.
۱۰۴. کیسه آرزو (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۵ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۴-۶.
۱۰۵. گل سرخ مال کیست (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۳ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۴-۶.
۱۰۶. لانه ای برای پرستو (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، سال چهارم، ش. ۱ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۴-۶.
۱۰۷. عمر بادکنک ها (داستان کوتاه)
- رشد نوجوان، سال چهارم، ش. ۲ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۰-۱۳.
۱۰۸. مادر، ضریح، کبوتر (داستان کوتاه)
- رشد نوجوان، سال چهارم، ش. ۱ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۰-۱۲.
۱۰۹. قصه های سفر (داستان کوتاه)
- رشد نوجوان، سال چهارم، ش. ۵ (۱۳۶۴-۱۳۶۵). ص ۱۶-۱۹.
۱۱۰. کلاس گلهای اطلسی (داستان کوتاه)
- رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۸ (۱۳۶۵-۱۳۶۶). ص ۹۶.
۱۱۱. قناری سفید (داستان کوتاه)
- رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۲ (۱۳۶۵-۱۳۶۶). ص ۶-۱۰.
۱۱۲. یک هفته با صمو (داستان کوتاه)
- رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۵ (۱۳۶۵-۱۳۶۶). ص ۱۶-۱۱.
۱۱۳. خانه های زیرزمینی (داستان علمی)
- رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۸ (۱۳۶۵-۱۳۶۶). ص ۴۵.
۱۱۴. انبارهای زیرزمینی (داستان علمی)

۱۳۹. آب و برگ زرد (داستان کوتاه علمی)
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۱ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۵۴.
۱۴۰. حرفهای بی صدای ماهیها (داستان کوتاه علمی)
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۳ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۵۴.
۱۴۱. تار عنکبوت (داستان کوتاه علمی)
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۴ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۶۴.
۱۴۲. زور سرما (داستان کوتاه علمی)
 رشد دانش آموز، سال ششم (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۵۴.
۱۴۳. سوفاتی تپیل (داستان کوتاه علمی)
 رشد دانش آموز، سال ششم (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۶۴.
۱۴۴. افسانه پولک (داستان)
 کیهان بچه ها، سال سی و دوم، ش. ۴۵۴ (۲۲ شهریور ۱۳۶۷) ص ۴۴-۴۰.
۱۴۵. من با دیگران فرق دارم (خاطرات کودکی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۱ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۵۴.
۱۴۶. یک روز خیالی (خاطرات کودکی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۲ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۵۴.
۱۴۷. دیدن پشت سر
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۳ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۵۴.
۱۴۸. کیسه خواب
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۴ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۵۴.
۱۴۹. دوست قدرت طلب من
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۵ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۵۴.
۱۵۰. پاسخ پدر
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۶ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۵۴.
۱۵۱. کا. بی، نه
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۷ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۵۴.
۱۵۲. برای حفظ دموکراسی
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۸ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۵۴.
۱۵۳. هاینسل منش (داستان کوتاه)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۴ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۹۶.
۱۵۴. دوستی که مهربان نبود (داستان کوتاه)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۸ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۱۱۶.
۱۵۵. همسفر کوچک (داستان کوتاه)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۷ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۱۲۸.
۱۵۶. دستهای نافرمان (از مجموعه قصه های حسنی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۱ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۲۷-۲۶.
۱۵۷. چشمهای زیبا (از مجموعه قصه های حسنی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۲ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۲۳-۲۲.
۱۵۸. پسری که درخت شد (از مجموعه قصه های حسنی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۳ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۲۵-۲۴.
۱۵۹. گوشهای تیز (از مجموعه قصه های حسنی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۴ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۲۷-۲۶.
۱۶۰. فرار کردن دهان (از مجموعه قصه های حسنی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۵ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۱۹-۱۸.
۱۶۱. یک چهره، یک ناودان (از مجموعه قصه های حسنی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۶ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۲۷-۲۶.
۱۶۲. پر خوری (از مجموعه قصه های حسنی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۷ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۲۷-۲۶.
۱۶۳. آخرین خبر (از مجموعه قصه های حسنی)
 رشد دانش آموز، سال هفتم، ش. ۸ (۱۳۶۸-۱۳۶۷) ص ۲۷-۲۵.
۱۶۴. آشنا بود صدا (داستان کوتاه)
- رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۷ (۱۳۶۶-۱۳۶۵) ص ۵۴.
۱۱۵. کیسه جادویی صدا (داستان علمی)
 رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۶ (۱۳۶۶-۱۳۶۵) ص ۵۴.
۱۱۶. خواب خوش (داستان علمی)
 رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۵ (۱۳۶۶-۱۳۶۵) ص ۵۴.
۱۱۷. غذای مخصوص (داستان علمی)
 رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۴ (۱۳۶۶-۱۳۶۵) ص ۵۴.
۱۱۸. سفر به دانه گل (غیر داستانی)
 رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۱ (۱۳۶۶-۱۳۶۵) ص ۵۴.
۱۱۹. شبنم و خورشید (قصه علمی)
 رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۲ (۱۳۶۶-۱۳۶۵) ص ۵۴.
۱۲۰. چرخش گل (قصه علمی)
 رشد دانش آموز، سال پنجم، ش. ۲ (۱۳۶۶-۱۳۶۵) ص ۵۴.
۱۲۱. راز قورباغه ها (قصه علمی)*
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۲ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۵۴.
۱۲۲. رؤیای پادشاهی (نمایشنامه)
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۱ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۲۳-۲۰.
۱۲۳. پشم ویسی سردار (نمایشنامه)
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۲ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۲۳-۲۰.
۱۲۴. شغال الدوله
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۴ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۲۵-۲۲.
۱۲۵. یک اشتباه
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۵ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۲۳-۲۰.
۱۲۶. بر قلعه کوه
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۶ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۲۴-۲۰.
۱۲۷. سنگ و ترازو
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۷ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۲۳-۲۰.
۱۲۸. خزانه خالی
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۸ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۲۳-۲۰.
۱۲۹. یک بعداز ظهر جنجالی (داستان کوتاه)
 کیهان بچه ها، سال سی و دوم، ش. ۴۴۷ (۴ مرداد ۱۳۶۷) ص ۱۰-۶.
۱۳۰. یک قصه ترسناک (داستان کوتاه)*
 کیهان بچه ها، سال سی و دوم، ش. ۴۴۴ (۱۴ تیر ۱۳۶۷) ص ۱۳-۶.
۱۳۱. بابا خرگوش (داستان کوتاه)
 کیهان بچه ها، سال سی و دوم، ش. ۴۳۴ (۶ اردیبهشت ۱۳۶۷) ص ۹-۶.
۱۳۲. آن پسر را دستگیر کنید (داستان کوتاه)
 کیهان بچه ها، سال سی و دوم، ش. ۴۳۳ (۳۰ فروردین ۱۳۶۷) ص ۱۱-۶.
۱۳۳. دختر سبز و گلی (داستان کوتاه)*
 کیهان بچه ها، سال سی و دوم، ش. ۴۶۲ (۱۷ آبان ۱۳۶۷) ص ۱۲-۱۷.
۱۳۴. زنبورها و شاپرک خیالی (داستان کوتاه)*
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۸ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۵۴.
۱۳۵. بوی کلوچه (داستان کوتاه)
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۷ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۵۴.
۱۳۶. یک قصه هزار قصه (داستان کوتاه)
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۵ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۱۰-۶.
۱۳۷. مردی پشت درختچه ها (داستان کوتاه)*
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۴ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۱۳-۸.
۱۳۸. سوت فرمانروا (داستان کوتاه)*
 رشد دانش آموز، سال ششم، ش. ۱ (۱۳۶۷-۱۳۶۶) ص ۱۰-۶.

کیهان بچه ها، سیال سی و چهارم، ش. ۵۰۰ (۲۴ مرداد ۱۳۶۸) ص ۱۴-۲۰.

۱۶۵. پری مهربان (داستان کوتاه)

کیهان بچه ها، سیال سی و چهارم، ش. ۴۹۴ (۱۳ تیر ۱۳۶۸) ص ۱۸-۱۲.

۱۶۶. تکنولوژی (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۲۰ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۴-۱۵.

۱۶۷. تولید انبوه (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۳ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۲۴-۲۵.

۱۶۸. توزیع انبوه (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۴ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۲۲-۲۳.

۱۶۹. آموزش و پرورش (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۸ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۲۰-۲۱.

۱۷۰. سازمان (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۷ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۴-۱۵.

۱۷۱. ارتباطات (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۸ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۲-۱۳.

۱۷۲. انرژی (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۱۱ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۶-۱۷.

۱۷۳. گرجی (تاریخ علم در ایران)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۲۰ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۲۰-۲۱.

۱۷۴. سفرهای سندباد (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۳ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۴-۱۵.

۱۷۵. بردوش غولها (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۴ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۴-۱۵.

۱۷۶. رستم زاد (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۶ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۴-۱۵.

۱۷۷. پرواز (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۷ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۶-۱۷.

۱۷۸. شبیدیز مرد (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۸ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۱۸-۱۹.

۱۷۹. کرگدن شمارشگر (داستان کوتاه)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۴ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۸-۱۳.

۱۸۰. آخرین تک شاخ (داستان کوتاه)

رشد دانش آموز، سال هشتم، ش. ۷ (۱۳۶۹-۱۳۶۸) ص ۶-۱۲.

۱۸۱. سلامی به رنگ آرامش (غیر داستانی)

رشد دانش آموز، ش. ۷، سال نهم (۱۳۶۹-۱۳۷۰) ص ۲۴-۲۶.

۱۸۲. آهوهای که گریه کردند (داستان کوتاه)

سروش کودکان، ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۰) ص ۸-۶.

۱۸۳. یاد خدا آبی است (داستان کوتاه)

رشد دانش آموز، ش. ۶، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۱۶-۱۷.

۱۸۴. بهترین دوست (داستان کوتاه)

رشد دانش آموز، ش. ۴، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۲۴-۲۵.

۱۸۵. مهربان تر از مادر (داستان کوتاه)

رشد دانش آموز، ش. ۳، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۲۰-۲۲.

۱۸۶. بوی باران (داستان کوتاه)

رشد دانش آموز، ش. ۲، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۲۳-۲۵.

۱۸۷. کشور ده متری (داستان کوتاه)

کیهان بچه ها، ش. ۵۵۴، سال سی و سوم (۲۰ شهریور ۱۳۶۹) ص ۸-۱۵.

۱۸۸. فانوس بود و غزال (داستان کوتاه) *

رشد دانش آموز، ش. ۸، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۹۴-۹۵.

۱۸۹. فقط خوبی می بیند (داستان کوتاه)

رشد دانش آموز، ش. ۳، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۹۴-۹۵.

۱۹۰. پدر و پسر اولیه (داستان کوتاه تاریخی)

رشد دانش آموز، ش. ۱، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۲۶-۲۷.

۱۹۱. اولین خیاط (داستان کوتاه تاریخی)

رشد دانش آموز، ش. ۲، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۲۶-۲۷.

۱۹۲. نعره بوزیلنگ

رشد دانش آموز، ش. ۳، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۲۴-۲۵.

۱۹۳. یک گله کرگدن

رشد دانش آموز، ش. ۴، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۱۴-۱۶.

۱۹۴. اولین نقاشیها

رشد دانش آموز، ش. ۵، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۱۰-۱۲.

۱۹۵. حمله با آتش

رشد دانش آموز، ش. ۶، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۲۴-۲۵.

۱۹۶. پختن غذا

رشد دانش آموز، ش. ۷، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۱۶-۱۷.

۱۹۷. گل بازی

رشد دانش آموز، ش. ۸، سال نهم (۱۳۷۰-۱۳۶۹) ص ۱۶-۱۷.

۱۹۸. خدا حافظ کرگدن (داستان کوتاه)

سروش کودکان، ش. ۳ (آبان ۱۳۷۰) ص ۸-۱۴.

۱۹۹. بانوی هزار قصه (داستان کوتاه)

سروش کودکان، ش. ۵ (دی ۱۳۷۰) ص ۱۱-۱۷.

۲۰۰. درنای پسر (داستان کوتاه)

سروش کودکان، ش. ۱ (شهریور ۱۳۷۰) ص ۱۵-۲۵.

۲۰۱. مثل دختر گلها (داستان کوتاه)

سوره نوجوانان، ش. ۱۳ (مهر ۱۳۷۰) ص ۶-۹.

۲۰۲. به سوی آسمانها (قصه وار)

سروش کودکان، ش. ۵ (دی ۱۳۷۰) ص ۲۰-۲۲.

۲۰۳. سرزمین برف (قصه وار)

سروش کودکان، ش. ۳ (آبان ۱۳۷۰) ص ۲۲-۲۴.

۲۰۴. مارهای معبد اپیلور (قصه وار)

سروش کودکان، ش. ۱ (شهریور ۱۳۷۰) ص ۴۶-۴۹.

۲۰۵. آدم کوچولوهای واقعی (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۱ (شهریور ۱۳۷۰) ص ۱۳-۱۴.

۲۰۶. مأمور ۰۰۷ (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۱ (آبان ۱۳۷۰) ص ۶-۷.

۲۰۷. برقگیر معبد سلیمان (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۲ (مهر ۱۳۷۰) ص ۲۶-۲۷.

۲۰۸. تقویم عطرها (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۲ (مهر ۱۳۷۰) ص ۶-۷.

۲۰۹. آلودگی به وسیله صدا (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۳ (آبان ۱۳۷۰) ص ۱۴-۱۵.

۲۱۰. کشتی های آینده (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۴ (آذر ۱۳۷۰) ص ۱۱-۱۲.

۲۱۱. بلوغ یک رودخانه (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۰) ص ۲۸-۲۹.

۲۱۲. دخترها- پسرها (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۰) ص ۶-۷.

۲۱۳. دخترها- پسرها- ۲ (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۳ (آبان ۱۳۷۰) ص ۴۴-۴۵.

۲۱۴. چهره زمین (غیر داستانی)

سروش کودکان، ش. ۵ (دی ۱۳۷۰) ص ۹-۱۱.

۲۱۵. خورشید در دام. (غیر داستانی)
- سروش کودکان، ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۰) ص ۴۸-۴۹.
۲۱۶. دنیای زیر زمین (غیر داستانی)
- سروش کودکان، ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۰)، ص ۹-۱۰.
۲۱۷. حیوانات افسانه‌ای (غیر داستانی)
- سروش کودکان، ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۰) ص ۱۶-۱۷.
۲۱۸. زندگی روی دریا (قصه وار)
- سروش کودکان، ش. ۳ (آبان ۱۳۷۰) ص ۲۶-۲۷.
۲۱۹. الهه زرین گیسوی شعر (داستان کوتاه)
- غنچه، ویژه سومین سمینار ادبیات کودکان و نوجوانان، - تهران: ارشاد [بی تا]، ص ۵۶-۶۱.
۲۲۰. بانوی هزار قصه (داستان کوتاه)
- غنچه، ویژه سومین سمینار ادبیات کودکان و نوجوانان، - تهران: ارشاد، [بی تا] ص ۳۰-۳۴.
۲۲۱. گامهای موسیقی (متن علمی)
- [گام اول] سروش کودکان، ش. ۱ (شهریور ۱۳۷۰) ص ۴۵-۴۰؛
- گام دوم، ش. ۲ (مهر ۱۳۷۰) ص ۱۸-۲۳؛ گام سوم، ش. ۳ (آبان ۱۳۷۰) ص ۲۸-۳۲؛ گام چهارم، ش. ۴ (آذر ۱۳۷۰) ص ۳۲-۳۶؛
- گام پنجم، ش. ۵ (دی ۱۳۷۰) ص ۲۴-۲۸؛ گام ششم، ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۰) ص ۴۲-۴۶؛ گام هفتم، ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۰) ص ۱۷؛ گام هشتم، ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۱) ص ۲۴؛ گام نهم، ش. ۹ (اردیبهشت ۱۳۷۱) ص ۲۴-۲۸؛ گام دهم، ش. ۱۰ (خرداد ۱۳۷۱) ص ۲۴-۲۹؛ گام یازدهم، ش. ۱۱ (تیر ۱۳۷۱) ص ۳۰-۳۳؛
- گام دوازدهم، ش. ۱۲ (مرداد ۱۳۷۱) ص ۲۰-۲۶ و ۵۰.
۲۲۲. دکتر زیک زیک (داستان دنباله دار)
- سروش کودکان، ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۰) ص ۲۶-۲۸؛ ش. ۹ (اردیبهشت ۱۳۷۱) ص ۳۶-۳۸.
۲۲۳. سایه تان از سرما کم نشود (داستان وار)
- سروش کودکان، ش. ۱ (شهریور ۱۳۷۰) ص ۳۶-۳۹.
۲۲۴. دو قورت و نیمش هم باقی است (داستان وار)
- سروش کودکان، ش. ۲ (مهر ۱۳۷۰) ص ۴۰-۴۱.
۲۲۵. سد سکندر (داستان وار)
- سروش کودکان، ش. ۳ (آبان ۱۳۷۰) ص ۴۶-۴۷.
۲۲۶. کلکش را کندن (داستان وار)
- سروش کودکان، ش. ۴ (آذر ۱۳۷۰) ص ۳۸-۳۹.
۲۲۷. خر عیسی (داستان وار)
- سروش کودکان، ش. ۵ (دی ۱۳۷۰) ص ۳۴-۳۵.
۲۲۸. عاقبت به خیر (داستان وار)
- سروش کودکان، ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۰) ص ۲۲-۲۴.
۲۲۹. عهد دقیانوس (داستان وار)
- سروش کودکان، ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۰) ص ۴۲-۴۴.
۲۳۰. دست و گهواره (داستان وار)
- سروش کودکان، ش. ۸ (آبان ۱۳۷۱) ص ۶-۸.
۲۳۱. قصه های آدم (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۲ (آبان ۱۳۷۱) ص ۱۵-۱۷.
۲۳۲. موسیقی ناقوسها (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۱۷ (دی ۱۳۷۱) ص ۶-۷.
۲۳۳. قلب سنگی کوه (قصه علمی)
- سروش کودکان، ش. ۹ (اردیبهشت ۱۳۷۱) ص ۶-۸.
۲۳۴. شانه به سر تمیز باش (داستان کوتاه)
- رشد نوآموز، ش. ۶، سال دهم (۱۳۷۲-۱۳۷۱) ص ۶-۹.
۲۳۵. پری کرگدنها (داستان کوتاه)

- سروش کودکان، ش. ۱۳ (مرداد ۱۳۷۱) ص ۱۱-۴۴.
۲۳۶. پرنده سیبهای سرخ (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۱۰ (خرداد ۱۳۷۱) ص ۸-۱۲.
۲۳۷. تنها یک آرزو (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۱) ص ۸-۱۳.
۲۳۸. آواز مادر (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۷ (۱۳۷۱-۱۳۷۰) ص ۸-۱۰.
۲۳۹. هندسه (قصه علمی)
- سروش کودکان، ش. ۱۲ (مرداد ۱۳۷۱) ص ۱۰-۱۱.
۲۴۰. دخترها و پسرها (قصه علمی)
- سروش کودکان، ش. ۱۱ (تیر ۱۳۷۱) ص ۶-۷.
۲۴۱. افسانه گیلگمش (داستان بلند)
- سروش کودکان، ش. ۱۳ (مرداد ۱۳۷۱) ص ۲۶-۳۲؛ ش. ۱۴ (مهر ۱۳۷۱) ص ۴۲-۴۶؛ ش. ۳ (آبان ۱۳۷۱) ص ۲۴-۲۸؛ ش. ۴ (آذر ۱۳۷۱) ص ۹-۱۵؛ ش. ۵ (دی ۱۳۷۱) ص ۴۲-۴۷؛ ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۱) ص ۲۶-۳۱؛ ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۱) ص ۱۶-۲۱؛ ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۲) ص ۳۲-۳۶؛ ش. ۹ (اردیبهشت ۱۳۷۲) ص ۲۶-۳۰؛ ش. ۱۰ (خرداد ۱۳۷۲) ص ۲۷-۳۱؛ ش. ۱۱ (تیر ۱۳۷۲) ص ۱۹-۲۵؛ ش. ۱۲ (مرداد ۱۳۷۲) ص ۳۵-۴۱.
۲۴۲. پنه اش را زدن (قصه وار)
- سروش کودکان، ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۱) ص ۱۸-۱۹.
۲۴۳. چاهکن در ته چاه است (قصه وار)
- سروش کودکان، ش. ۱ (خرداد ۱۳۷۱) ص ۳۲-۳۴.
۲۴۴. چشم زخم (قصه وار)
- سروش کودکان، ش. ۱۱ (تیر ۱۳۷۱) ص ۴۰-۴۱.
۲۴۵. حرف مفت زن (قصه وار)
- سروش کودکان، ش. ۱۲ (مرداد ۱۳۷۱) ص ۳۸-۳۹.
۲۴۶. کولپها و افسانه هایشان (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۳، سال سوم (آبان ۱۳۷۲) ص ۳۷-۴۴.
۲۴۷. چگونه شارکان شاروت می کند (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۲۸، سال سوم (آذر ۱۳۷۲) ص ۸-۱۵.
۲۴۸. مرغ سیاه (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۲۹، سال سوم (دی ۱۳۷۲) ص ۲۸-۳۵.
۲۴۹. شاهزاده ای که گرگ شد (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۵ (دی ۱۳۷۲) ص ۱۵-۲۳.
۲۵۰. کولی زبک (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۲) ص ۱۴-۲۴.
۲۵۱. جی پاس نیرومند (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۳) ص ۲۶-۳۵.
۲۵۲. چهار برادر (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۱۱ (تیر ۱۳۷۳) ص ۲۴-۳۳.
۲۵۳. ویلون آوازه خوان (داستان کوتاه)
- سروش کودکان، ش. ۱۲ (مرداد ۱۳۷۳) ص ۲۷-۳۳.
۲۵۴. قصه های آدم و حوا (قصه دنباله دار)
- سروش کودکان، ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۱) ص ۲۸-۳۰؛ ش. ۱۰ (خرداد ۱۳۷۲) ص ۳۸-۴۰؛ ش. ۱۱ (تیر ۱۳۷۲) ص ۴۲-۴۴؛ ش. ۱۲ (مرداد ۱۳۷۲) ص ۲۶-۲۹؛ ش. ۱ (شهریور ۱۳۷۲) ص ۳۶-۳۹؛ ش. ۲ (مهر ۱۳۷۲) ص ۴۰-۴۳؛ ش. ۳ (آبان ۱۳۷۲) ص ۴۷-۴۹؛ ش. ۴ (آذر ۱۳۷۲) ص ۴۵-۴۷؛ ش. ۵ (دی ۱۳۷۲) ص ۳۹-۴۱؛ ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۲) ص ۳۷-۳۹؛ ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۲) ص ۴۸-۴۹؛ ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۳) ص ۴۰-۴۱؛

- ش. ۹ (اردیبهشت ۱۳۷۳) ص ۴۴-۴۵.
 ۲۵۵. قوی ترین دشمن (داستان کوتاه)
 سروش کودکان. ش. ۷، سال سوم (اسفند ۱۳۷۲) ص ۷۶.
 ۲۵۶. گل و شبلم (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۳، سال سوم (آبان ۱۳۷۲) ص ۸.
 ۲۵۷. چشمان منتظر (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۱، سال سوم (شهریور ۱۳۷۲) ص ۶-۷.
 ۲۵۸. بوی سیب (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۱۱، سال سوم (تیر ۱۳۷۲) ص ۶-۷.
 ۲۵۹. آبی، آبی، آرامش (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۲۱، سال سوم (اردیبهشت ۱۳۷۲) ص ۹-۶.
 ۲۶۰. پرهای خاکستری شیطان (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۲۰، سال سوم (فروردین ۱۳۷۲) ص ۱۰-۱۲.
 ۲۶۱. گفت و گو با خدا (نیایش)
 سروش کودکان، ش. ۳، سال سوم (دی ۱۳۷۲) ص ۵۲.
 ۲۶۲. گفت و گو با خدا (نیایش)
 سروش کودکان، ش. ۳، سال سوم (آبان ۱۳۷۲) ص ۵.
 ۲۶۳. دی لیون و شیطان (نیایش)
 سروش کودکان، ش. ۳۴، سال سوم (خرداد ۱۳۷۲) ص ۳۰-۳۹.
 ۲۶۴. دوست مظلوم من (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۶۰، سال سوم (بهمن ۱۳۷۲) ص ۴۰-۴۵.
 ۲۶۵. افسانه ای از سرزمین هند (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۲، سال سوم (مهر ۱۳۷۲) ص ۱۲-۱۵.
 ۲۶۶. پسر عقاب (افسانه ای از آمریکای شمالی)
 سروش کودکان، ش. ۱، سال سوم (شهریور ۱۳۷۲) ص ۲۰-۲۴.
 ۲۶۷. دهکده سنگ (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۱۰، سال سوم (خرداد ۱۳۷۲) ص ۱۳-۷.
 ۲۶۸. دخترها و پسرها (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۱۰ (شهریور ۱۳۷۲) ص ۵۸.
 ۲۶۹. به دنبال پیامبر (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۲، سال چهارم (مهر ۱۳۷۳) ص ۶-۷.
 ۲۷۰. کسی که خدا و پیامبر را دوست دارد (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۳، سال چهارم (آبان ۱۳۷۳) ص ۶-۷.
 ۲۷۱. بزرگترین شادی (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۴، سال چهارم (آذر ۱۳۷۳) ص ۶-۷.
 ۲۷۲. پیامبر و خانواده اش (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۵ (دی ۱۳۷۳) ص ۶-۷.
 ۲۷۳. علی، علی، شمشیر (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۱۱ (شهریور ۱۳۷۳) ص ۶-۷.
 ۲۷۴. همسفران مهربان (داستان واره)
 سروش کودکان، ش. ۱۲ (مرداد ۱۳۷۳) ص ۶-۷.
 ۲۷۵. در انتظار علی (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۳) ص ۶-۷.
 ۲۷۶. دو برادر (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۳) ص ۶-۷.
 ۲۷۷. شاپرک بانو (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۳)
 ۲۷۸. با چه زبانی تشکر کنم؟ (داستان کوتاه)
 باران، ش. صفر (اردیبهشت ۱۳۷۳) ص ۶-۱۱.
 ۲۷۹. اشتباه کوچک اسب بالدار (داستان کوتاه)
 آفتابگردان، ش. ۱۱۲، سال اول (۳۱ آبان ۱۳۷۳) ص ۳.
 ۲۸۰. ابرهای جادویی کیوکیو (رمان نوجوانان)
- سروش کودکان، ش. ۱، سال چهارم (شهریور ۱۳۷۳) ص ۸-۱۴.
 ۱۴-۸. ش. ۲ (مهر ۱۳۷۳) ص ۳۳-۳۷؛ ش. ۳ (آبان ۱۳۷۳) ص ۳۷-۴۲.
 ۴۲؛ ش. ۴ (آذر ۱۳۷۳) ص ۱۶-۲۲؛ ش. ۵ (دی ۱۳۷۳) ص ۲۶-۳۲؛ ش. ۶ (بهمن ۱۳۷۳) ص ۲۰-۳۶؛ ش. ۷ (اسفند ۱۳۷۳) ص ۱۷-۲۱؛ ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۴) ص ۲۹-۳۵؛ ش. ۹ (اردیبهشت ۱۳۷۴) ص ۳۶-۴۱؛ ش. ۱۰ (خرداد ۱۳۷۴) ص ۲۵-۳۰؛ ش. ۱۱ (تیر ۱۳۷۴) ص ۳۴-۴۰ و ۱۵؛ ش. ۱۲ (مرداد ۱۳۷۴) ص ۳۰-۳۶؛ ش. ۱۳ (شهریور و مهر ۱۳۷۴) ص ۳۵-۳۹.
 ۲۸۱. دست پیامبر؛ دست علی (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۸ (فروردین ۱۳۷۴) ص ۶-۷.
 ۲۸۲. یک انار و دو برادر (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۹ (اردیبهشت ۱۳۷۴) ص ۶-۷.
 ۲۸۳. جانشین پیامبر (داستان کوتاه)
 سروش کودکان، ش. ۱۰ (خرداد ۱۳۷۴) ص ۶-۷.
 ۲۸۴. پیرزن و ماه (داستان کوتاه)
 رشد نوآموز، سال دوازدهم، ش. ۴ (۱۳۷۴-۱۳۷۳) ص ۹-۶.
 ۲۸۵. مرا با تو کاری نیست (داستان کوتاه)
 آفتابگردان، سال دوم، ش. ۴۱۱ (۱۴ آذر ۱۳۷۴) ص ۴.
 ۲۸۶. مرد سبز شش هزار ساله (فصلی از رمان)
 سروش نوجوان، سال هشتم، ش. ۹ (شهریور ۱۳۷۴) ص ۱۸-۱۱.
- مقاله شناسی و مصاحبه شناسی
 ۲۸۷. نظرخواهی درباره هنر و ادبیات بعد از انقلاب اسلامی
 ادبیات، ویژه نامه فرهنگ و هنر، ش. ۳۸ (بهمن ۱۳۷۱) ص ۲۲.
 ۲۸۸. آلبوم هنرمندان ایرانی / مصاحبه با فریبا کلهر
 کیهان بچه ها، ش. ۶۵۹، سال ۳۶ (آبان ۱۳۷۱) ص ۷۸-۷۷.
 ۲۸۹. بزرگترین معضل ادبیات کودکان / نظرخواهی
 غنچه رویش، ویژه سمینار بررسی ادبیات کودکان و نوجوانان،
 [بی تا] ص ۲۵-۲۶.
 ۲۹۰. چگونه نویسنده شدم / نظرخواهی
 سروش نوجوان، سال دوم، ش. ۱۴ (اردیبهشت ۱۳۶۸) ص ۱۴-۱۵.
 ۲۹۱. گفت و گو با فریبا کلهر
 سوره نوجوانان، ش. ۲۷ (اول مرداد ۱۳۷۲) ص ۱۶-۱۷.
 ۲۹۲. مهدی آذر یزدی از نگاه دیگران / نظرخواهی
 سوره نوجوانان، ش. ۱۷ (بهمن ۱۳۷۰) ص ۳۱-۳۲.
 ۲۹۳. چرا می نویسید؟ چرا می سرباید؟ / نظرخواهی
 سوره نوجوانان، ش. ۹ (خرداد ۱۳۷۰) ص ۱۷.
 ۲۹۴. من نویسنده شدم / گفت و گو با فریبا کلهر
 آفتابگردان، ش. ۲۱۷، سال اول (۲۴ فروردین ۱۳۷۴) ص ۴.
- نقد و بررسی آثار نویسنده:
 ۲۹۵. نقدی بر قصه مثل دختر گلها / منتقد: محمدرضا محمدی
 سوره نوجوانان، ش. ۱۵ (آذر ۱۳۷۰) ص ۱۴.
 ۲۹۶. نگاهی به قصه مثل دختر گلها / منتقد: مینا محمدی
 سوره نوجوانان، ش. ۱۵ (آذر ۱۳۷۰) ص ۱۵.
 ۲۹۷. زندانی در سیاره ای ناشناخته / منتقد: میترا بیات
 کیهان بچه ها، ش. ۷۱۸، سال سی و هشتم (۱۴ دی ۱۳۷۲) ص ۲۰-۲۱.
 ۲۹۷. ماجرای شهر سیب و تمشک؛ نقد و بررسی کتاب امروز
 چلچله من / منتقد: میترا بیات
 کیهان بچه ها، ش. ۶۹۸، سال ۱۳۷۲ (ص ۱۴-۱۵).